

עין משפט
נר מצוה

כב:

אֵילִימָא משום דמקיף סוֹלְמָא דצור. הוה מנִי לַאֲשׁוּי מר' יוחנן גופיה דלומר לעיל ירושלים אלמלא דלמוסיה נעולות זלילה חייבין עליה משום רה"ר ושמא' התם הוי אליצא דר' יהודה דלית ליה דלמו רבים ומצטלי מחילה והכא אליצא דרבנן: **דִּילִמָא** מעלות ומורדות קאמרת.

ודווקא צאָרן ישראל כדמפרש טעמא בסמוך יהושע אוהב ישראל היה אצל צחוזה לארץ חייב ואליצא דר' יהודה אצל לרבנן אפי' צחוזה לארץ פטור דלא אמו רבים ומצטלי מחילה ותימה דלרבנן כל ארץ ישראל תעשה רה"י ע"י סולמא דצור ומחמנא דגדר וצבל נמי דמקיף לה דיגלת ולא אמו רבים ומצטלי מחימאן ולר' יוחנן דלומר צפרק דדר (לקמן ד' סו:): קרפף יותר מצית סאמיס שלא הוקף לדייה אפי' כור ואפי' כוריים הזורק לתוכו חייב והוא הדין אפי' לאלף כורים דמה שיעור יהיה וי"ל דמחילה שאינה עשויה צדי אדם לא חשיבא מחילה כולי האי ואפי' רבנן מודו דלמו רבים ומצטלי מחילה: **קִרְקַפְנָא** חזיתיה ארישך. רישך היינו רצה שהיה רצו

של אציי והוי כמו רישך צקירי ורישא דרישך צחמימי (שבת ד' נה.) ומצינו שהלך רצה לארץ ישראל ללמוד תורה לפני ר' יוחנן בסוף פרק שני דייני גזירות (כתובות ד' קיח.) אצל אציי עצמו לא מצינו שהלך ללמוד תורה שם ^(י) ועוד שלא ראה אציי את ר' יוחנן אצל רצה תלמידו של רבי יוחנן הוהו ^(י): **תָּלָא** המתלקט בו'. לא הוה שמיע ליה הא דא"ר יוחנן מעלות ומורדות שנארך ישראל כו' אצל צחוזה לארץ חייבין:

מני איילמא רבנן. וא"ת לימא לעולם רבנן וקמשמע לן דאפילו לטלטל שרי דמפסי ציראות וי"ל דעדיפא קא משני ^(י):

אָלָא לאו ר' יהודה. וא"ת ולוקמא כגון שיש שתי מחילות גמורות דזההיא ודאי מודה ר' יהודה וי"ל דע"כ צנפנפלה מד' רוחות דאי צנפנלה מנ' רוחות מאי איריא דלא ניחא תשמישמה אפי' ניחא תשמישמה נמי כדפרין לרבנן: **תא שמע** **מבואות המפולשות**. צמסכת טהרות (פ"ו מ"ו) גרסי' צגיתות והיינו צורות שחמת הגיתות פי' רצינו מננאל וכגון שהצור רחוק מן הכותל ג' טפחים מכל זד והולכין דרך כאן וכאן וקא משמע לן דאפי' הכי לא צטלי מחילה דאי צור

הולך מכותל לכותל פשיטא דהוי רה"י והא דנקט צור ולא נקט מחילה מופלגת ג' מן הכותל משום דצצור הוי חדוש טפי דאע"ג שרשות הרבים נמי מהלכת צמוכו אפי' הכי הוי רשות היחיד לשבת: **וְאִיזְדְּהוּ** שבילי בית גלגול בו'. ואס תאמר והא ע"כ שצילי צית גלגול היו מתלקטים עשרה מתוך ארבע הוואיל והוי רשות היחיד לשבת וא"כ מה צריך הכא לאתויי דר' ינאי ועוד קשיא דלמאי לא משני רשות הרבים לטומאה איצטריכא ליה כדמשני לעיל ויש לומר דמשום הכי מיימי מדר' ינאי דמשמע דעיקר חידושא הוי שהוא רשות היחיד לשבת מדלא אמרינן אפילו אין העצד יכול לרוץ כו' אפי"ה הוי רשות הרבים ואס תאמר ולמה לי אין העצד יכול לרוץ אפי' יכול נמי הוי רשות היחיד כיון שמתלקט עשרה מתוך ארבע ויש לומר דצענין שלא יאה ניחא תשמישמה שלא יאה עשוי כעין מדרגה דלא מהוי מחילתא נדרסת דלומר צפרק כל גגות (לקמן ד' פט:): ^(י) דלא הויא מחילתא: ^(ט) **יְהוֹשֻׁעַ אוהב ישראל** היה. דוקא שצילי צית גלגול דלא ניחא תשמישמה כלל כדמפרש ר' ינאי שאין העצד יכול לרוץ אצל מצוי מפולש לצורות וחכר שרצים נכנסים לה צזו ויואלין צזו הוי רה"ר לר"י אע"ג דהוי של יחיד הוואיל וניחא תשמישמה ורואי למוסרי

לרצים הוו רה"ר לר' יהודה ע"י צקיעת רצים ולהכי לא קאמר אלא דמשמע דצריך עדיין לשנויא דלעיל: **חֲגוּרָה**. פירוש מחילה: והא

עושיין פסין פרק שני עירובין

^(א) [לעלות צו לא"י והוא גצוה י' טפחים:] **ומחננא**. מורד ^(א) [חרץ עמוק י' טפחים ורסח ד' סביב א"י מאריך גיסא] והוי לה מחילה ונהי דאסור לטלטלי מדרבנן מיהו לאו רה"ר דלוריימתא היא לאחייבי עליה: מעלות ומורדות שנה קאמרת. שאין חייבין עליהם משום רה"ר דלא ניחא דריסה דידהו ולא הוי רה"ר: **קרקפנא**. צעל הגולגולת כלומר אדם חשוב: **עמודי**. של צית מדרש של ר' יוחנן: **שאינ דגילי מדנר**. דארץ חלקה היתה שהענן משוה אותה: **ואפי' עולין לו צהב**. צעיא היא ורצחה קאמר לה: **מעלות צים מרון**. זקופין מאד ומעלה קצרה ומהלכין צה צוה אחר זה ולא שנים יחד כדלמרי' צר"ה (ד' יח.). כצני מרון כמעלות צית מרון: **חכר שהרצים נכנסין לה**. דרך פתחים או פרוצות של עשר: **דלא ניחא תשמישה'**. לרצים לרדיסה שהפתחין קצרין וגידודין יש צאקסופה ופשיטא דלא מצטלה צקיעת רבים למחילות: **אלא לאו ר' יהודה**. ואשמעי' דהיכא דלא ניחא תשמישמה מודי: **צנורות סלקא דעפך**. היכי הוי מצוי צמוך הצור: **לצורות**. שיש צור צראשו אחד וצשפה ^(א) אחת קציה מהלכין שם עד שעוצרין: **שצילי צים גילגול** מעלה גצוהה וזקופה היא צארך ישראל: **יהושע אוהב ישראל** הוי. וצמעלות ומורדות דארץ ישראל מודינא לך דאין חייבין עליהן וכי אמינא לך דחייבין צאאר ארצות קאמינא: **בתנאי' צור הרצים**. אי פסקי מיא מדכרי אהדדי: **צאר היחיד**. נמי שרי דא לא פסקי מיא: **לצאר הרצים**. דאיכא לא תרמי למעלויות: **מגורס**. היקף של חצלים: גמ'

ליה ת"ש ^(י) מבואות המפולשות בבורות בשיחין ובמערות רשות היחיד לשבת ^(י) ורשות הרבים לטומאה בבורות סלקא דעתך אלא לבורות רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה מני איילמא ומה התם דניחא תשמישתיה לא כ"ש אלא לאו ר' יהודה היא לא לעולם רבנן ורה"ר לטומאה איצטריכא ליה ת"ש ^(י) שבילי בית גילגול וכיוצא בהן רשות היחיד לשבת ורה"ר לטומאה ואיזהו שבילי בית גילגול אמרי דבי ר' ינאי כל שאין העבד יכול ליטול סאה של חיטין וירויץ לפני סרדיוט מני איילמא רבנן השתא ומה התם דניחא תשמישתא אמרי רבנן לא אתו רבים ומבטלי לה מחיצתא הכא דלא ניחא תשמישתיה לא אתו רבים ומבטלי לה מחיצתא הכא דלא ניחא תשמישתיה לא כ"ש אלא לאו ר' יהודה היא לא לעולם רבנן ורה"ר לטומאה איצטריכא

ליה ת"ש ^(י) מבואות המפולשות בבורות בשיחין ובמערות רשות היחיד לשבת ^(י) ורשות הרבים לטומאה בבורות סלקא דעתך אלא לבורות רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה מני איילמא ומה התם דניחא תשמישתיה לא כ"ש אלא לאו ר' יהודה היא לא לעולם רבנן ורה"ר לטומאה איצטריכא ליה ת"ש ^(י) שבילי בית גילגול וכיוצא בהן רשות היחיד לשבת ורה"ר לטומאה ואיזהו שבילי בית גילגול אמרי דבי ר' ינאי כל שאין העבד יכול ליטול סאה של חיטין וירויץ לפני סרדיוט מני איילמא רבנן השתא ומה התם דניחא תשמישתא אמרי רבנן לא אתו רבים ומבטלי לה מחיצתא הכא דלא ניחא תשמישתיה לא כל שכן אלא לאו רבי יהודה היא א"ל שבילי בית גילגול קאמרת יהושע ^(י) אוהב ישראל היה עמד ותיקן להם דרכים וסרטיא כל היכא דניחא תשמישתא מסרה לרבים כל היכא דלא ניחא תשמישתא מסרה ליחיד: **בתנאי' ^(י)** אחד בור הרבים ובאר הרבים ובאר היחיד עושין להן פסין אבל לבור היחיד עושין לו מחיצה גבוה ^(י) טפחים דברי ר' עקיבא ר' יהודה בן בבא אומר ^(י) אין עושין פסין אלא לבאר הרבים בלבד ^(י) ולשאר עושין חגורה גבוה עשרה טפחים: גמ'

הולך מכותל לכותל פשיטא דהוי רה"י והא דנקט צור ולא נקט מחילה מופלגת ג' מן הכותל משום דצצור הוי חדוש טפי דאע"ג שרשות הרבים נמי מהלכת צמוכו אפי' הכי הוי רשות היחיד לשבת: **וְאִיזְדְּהוּ** שבילי בית גלגול בו'. ואס תאמר והא ע"כ שצילי צית גלגול היו מתלקטים עשרה מתוך ארבע הוואיל והוי רשות היחיד לשבת וא"כ מה צריך הכא לאתויי דר' ינאי ועוד קשיא דלמאי לא משני רשות הרבים לטומאה איצטריכא ליה כדמשני לעיל ויש לומר דמשום הכי מיימי מדר' ינאי דמשמע דעיקר חידושא הוי שהוא רשות היחיד לשבת מדלא אמרינן אפילו אין העצד יכול לרוץ כו' אפי"ה הוי רשות הרבים ואס תאמר ולמה לי אין העצד יכול לרוץ אפי' יכול נמי הוי רשות היחיד כיון שמתלקט עשרה מתוך ארבע ויש לומר דצענין שלא יאה ניחא תשמישמה שלא יאה עשוי כעין מדרגה דלא מהוי מחילתא נדרסת דלומר צפרק כל גגות (לקמן ד' פט:): ^(י) דלא הויא מחילתא: ^(ט) **יְהוֹשֻׁעַ אוהב ישראל** היה. דוקא שצילי צית גלגול דלא ניחא תשמישמה כלל כדמפרש ר' ינאי שאין העצד יכול לרוץ אצל מצוי מפולש לצורות וחכר שרצים נכנסים לה צזו ויואלין צזו הוי רה"ר לר"י אע"ג דהוי של יחיד הוואיל וניחא תשמישמה ורואי למוסרי לרצים הוו רה"ר לר' יהודה ע"י צקיעת רצים ולהכי לא קאמר אלא דמשמע דצריך עדיין לשנויא דלעיל: **חֲגוּרָה**. פירוש מחילה: והא

מסורת הש"ס

(א) [נימות עת.], (ב) [גי'ר"ח מרבה], (ג) לעיל ת. [נסהרות פ"ו מ"ין מוספי דטהרות פ"ז ה"ה, ד' טהרות פ"ז מ"ו וסא אי השפילין], (ד) שם, (ו) [מנחות סה.], (ז) [לעיל יח.], (ח) גירסת רש"י, (ט) רש"י, (י) [עין מוס' נימות עת. ד"ה חזותיה], (י) א"י כיון דלא נפרצה אלא מנ' רוחות ולא ניחא תשמישמה פשיטא דלרבנן דלמרו לא אמו רבים ומצטלי מחילה דשריא אפי' לטלטל. א"י מלישנא דברייתא לא משמע היתר טלטול כדלמך ענה לעיל אי מתסם ה"א הי"מ לרוק וכו' [מספות ישים כ"י.], (ט) [עין נג. מוס' ד"ה חייב], (ז) א"י אי עבד יכול לרוץ היה ניחא תשמישמה ואמו רבים ומצטלי מחילתא לרבי יהודה ולא מותר למיחד [מספות ישים].

➤➤➤

הגהות הב"ח

(א) גב' ויואלין צזו רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה מני: (ב) רש"י ד"ה לנורות וכו' וצשפה קצרה כצ"ל ומיכת אחת ממק:

➤➤➤

מוסף רש"י

רה"ר לטומאה. וספקא טעור, דאס ספק טומאה ממוסא גמיינין וצמוסא צמי האי תנאי לאו מקוס ייחוד ומקריא הו' (לעיר ח.י.) אחד בור הרבים. אי פסקי מיא מדכרי אהדדי ולא מעטליה התם (לעיר יח.). בורי. מים מכוונסיס (שם). באר. מים (טו).

➤➤➤

רבינו חננאל (המשך)
א שיה כי שנכנסין למבוי מצד זה ויוצאין מצד האחר למלאות מים מן הבור אין מן השיח או מן המערה שחוק למבוי על פני המבוי, רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה. [ונכנן שהבור רחוק מן הכותל ג' טפחים מכל צד והולכין דרך כאן וכאן.] פי' שביל מקום מעבר צד כדמחזמי במשעול הכרמים בשביל כרמיא, [ונפ"ן משעול מש עול כלומר אין זה יכול ליכנס עד שיצא חבירו. כלומר אין מכיל המעבר (שם) [שני] בני אדם. בית גדיגד מלשון גידוד חמשה ומחיצה חמשה, אמרי דבי ר' ינאי כל שאין העובר יכול ליטול סאה של חיטין וירויץ לפני סרדיוט זהו שביל בית (ד)גדיגד. כל[ומין] מקום צר. ופרקינן יהושע אוהב היה לישראל ותיקן להם דרכים וסרטאות, כל היכא דניחא תשמישמה מסרה לרבים, וכל היכא דלא ניחא תשמישמה לא מסרה לרבים. ר' יהודי בן בבא אומר אין עושין פסין אלא לבור ברשות הרבים בלבד.

(א) ע"י צערוך ערך גלגל ג'.

כב א מיי פ"ד מהל' שבת הלכה ד סמג לאין סה טור וש"ע א"ח סי' שמה סוף ד': כב ב מיי פ"כ מהל' שאר אבות הטומאות הלכה ג': כב ג מיי פ"ין מהל' שבת הלכה ל': כב ד מיי סה הל' לא:

➤➤➤

רבינו חננאל

אי נימא דהיא כגון מוקצה שאמרנו דחד גיסא דסולמא [דצור] דצד גבוה, וחד גיסא מחתנא דגר. בבבל נמי חד גיסא מקף לה פרת וחד גיסא מקף לה דיגלת. כל העולם כולו מקף ליה אוקייאנוס. פי' (בכור א' מוחים) [נחד אלמוחין]. דילמא מעלות ומורדות דארץ ישראל שהן מוקצין [אין חייבין] עליהן משום רשות הרבים. א"ל קרקפנא, כלומר גולגולת גדולה, מבין העמודין של בית המדרש דטולמא כשאמר ר' יוחנן זו השמיטה. וכן א"ר אבהו וא' רבי יוחנן מעלות שבארץ ישראל, כגון תל שהוא מוקצה וכיוצא בו, ומורדות כגון חריצין מרווחין וכיוצא בהן, אין חייבין עליהן משום רשות הרבים לפי שאינן כיוצלי מרבר, שהוי העגלות מהלכין בהן, והוי הדרכים משוי בלא רצפין ובלא נקעין ובלא פתחים. בעא מינה רחבה מרבה תל המתלקט עשרה טפחים גובה מתוך ד' אמות ורבים בוקעין בו, כלומר עוברין ושבים על גבי התל ההוא מהו. אליבא דרבנן דפטרי בפסין אע"ג דפסיק להו רבים, לא תיבעי לך, דהא לא חיישון להפסקה ורשות היחיד היא. כי תיבעי לך אליבא דר' יהודי' דאמר יסלקה לצדדין דהפסקה מבטלת למחיצות, מאי. התם בפסין דניחא תשמישמהו אמרינן דהפסקא מבטלת דהא דשו בה רבים, לפיכך היא ורשות היחיד אבל היכא דלא ניחא תשמישתיה אפי' אי פסקא אמרינן בטלה דתתיה. ואסיקנא הפסקת רבים] (דר' [לר'] יהודי' מבטלת מחיצות, ואפי' לא ניחא תשמישתיה אלא עולין לאותו התל ולכל (מוציא) [כיוצא] בו בחבל, וכן אפי' מעלות של בית חורון, ומותבינן עליה מיהא חצר שהרבים נכנסין בו בצד זו ויוצאין בצד אחר כנגדו רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה, שספק נגע בה ספק לא נגע בה טהור, דקימ' לן ספק טומאה ברשות היחיד טמא, ברשות הרבים טהור. מאי לאו ר' יהודה היא וקתני רשות היחיד לשבת. ורחינן לא רבנן היא ורשות הרבים לטומאה איצטריכא ליה. ת"ש מבואות המפולשין לבורות שיחין ומערות וכו'. פי' כגון שיש חוק למבוי בור